

ELTUTIKURU HERRI-ALDIZKARIA
2012ko abuzia 122. zenak

EMAKUMEENGAKO
INDARKERTARI EZI!

KALAPUTXI

IXIDRO ETA MANUEL

kresaletan hazi eta zailduak

zure ziztada
behar dugu

- * Basurdeek kalteak eragin dituzte baserrietan
- * Elkartasun telefonoak
- * Kanpaien eta txiliñen mezu izkutuak
- * Barrenerrota eta "azenixak"
- * Sagarra batu eta jotzeko sasoia

Aliprox

Zure marka

liderra den Talde baten babesarekin

*gure bezeroengandik
beti hurbil*

Vitoria Optika

AUDIOLOGIA ZENTROA

- Osasun sailak homologatutako audiologia zentroa
- Audioprotesista egunero dago zentroan
- Audiometriak doan, kabina intsonorizatuan
- Teknologia berrienak erabiltzen ditugu
- Etxean ere atenditzen dugu (Graduazioak eta Audiometriak)

Tel. 94 613 41 38
e-mail: mvitoria@cnoo.es

Iparkale, 1
ONDARROA

aurkibidia

Informaziua	4
Zeuk esan	5
Puri-purixan	6
Bi hitzetan	8
Literaturian txokoa	10
Aisialdia	11
Karenka	12
Historixa	14
Lapazorrikeixak	15
Osasuna	16
Auzoz Auzo	18
Zorion agurrak	20
Argazki zaharrak	21
Agenda	22

Kalaputxi ez du bere gain hartzen aldizkarian adierazitako esanen eta iritzien erantzukizunik.

Argitaratzailea
Karenka komunikazio elkarte
Barrenkale, 12 behea - 20830 Mutriku.

Telefona
635 748 393

e-maila
kalaputxi@topagunea.com
kalaputxi2001@gmail.com

Bloga
kalaputxi.blogspot.com

Laguntzailea
Mutrikuko Udala
Kolaboratzaileak

Íñigo Andonegi, Josu Ituarte, Josu Larrañaga,

Javi Castro.

Tirada

2.200 ale

Lege Gordailua

SS-787/01

ISSN

1579-4792

Inprimategia

EUSKALINPRI. Deba

Banaketa

Kalaputxi

iritzixa

Bizitza

Bizitza ezustekoz beteta dago eta irakaspen berrien etengabeko iturburua da. Behar adina denbora bizi diren eta denbora hori aprobetxatzen duten pertsona guztiek, lehenago edo geroago, zorionaren gakoak diren lau irakaspen jasotzen dituzte. Berez, eta paradoxikoki, lau ezagutza ezatsegin dira baina, hala ere, hobeto bizitzeko eta zoriona aurkitzeko bidea erakusten dute.

Lehen bi sekretuak edozein ordenatan eta nahiko goiz ikas daitezke; hirugarrena geroago iristen da eta laugarrena behin-betikoa da, paradisuaren ateak irekitzen baitizkigu... lurrean. Beraz, komeni da lau irakaspen horiek lehenbailehen ikastea.

Lehen aurkikuntza norbera itsusia dela da edo, behintzat, ez nahi bezain ederra. Hori nahiko goiz jakin ohi da eta, horri esker, badakigu beste bertute garrantzitsuago batzuk eskuratu behar ditugula: zintzotasuna, adiskidetasuna, fidelotasuna, elkartasuna, eskuzabaltasuna, alaitasuna eta erantzukizuna.

Gure bizitzako lehen etapetan iritsi ohi da bigarren aurkikuntza ere: tonto samarrak garela edo, ez garela uste bezain azkarrak. Konbentzimendu horri esker jakiten dugu gure burua jantzi behar dugula beti, etengabeko heziketaz, denengandik eta denetatik ikasiz.

Hamarkada batzuetan, beharbada, egonkortasunez eta gogobeteta bizi ondoren, egun batez norbera zaharra dela edo, berriro ere hitzak neurtuz gero, hain gaztea ez dela konturatuta esnatuko da. Egia biribil horrek oraindik daukagun osasuna eta ongi eramandako heldutasunaren potentzial fisiko eta mental guztia ahalik eta hobekien eta gorputza eta gogo trebatuz aprobetxatu behar dugula ulertarazten digu.

Azkenean, egiazko irakaspena iristen zaigu: egunetik egunera gero eta itsusiagoak, tontoagoak eta zaharragoak garela. Horrela, burua argitzen zaigu eta garbi daukagu denbora aprobetxatu behar dela: egun bakoitza, ordu bakoitza, minutu bakoitza; izan ere “gaur inoiz baino hobeto gaude, oraindik bizitzeke daukagun inoiz hori baino hobeto”.

Azken batean, bukaera ezaguneko bidaia da bizitza. Heriotzaren aurkako etengabeko borroka, beti galtzen dena. Baina bizitza osoa dugu gure alde. Garaipena ez dagoela helmugan konturatzea da kontua eta gakoa, baizik eta bidea egiteko moduan, gure existentziaren bide bihurrian ibiltzeko dugun eran. Modu horretan saiatzeak ematen digu baikortasun eta itxaropenezko ikuspegia: “igarotzen den egun bakoitza berezia dela, egun handia, bizitzeke dugunaren onena”.

Joxe Mari Ulazia Ibarzabalen ekarpena

Kultura Saila
Hizkuntza Politikarako Sailordetza

Gipuzkoako Foru
Aldundia

Mutrikuko Udaleko
Kultura eta Euskara Batzordea

KIROL PORTUAK, AMETSA OTE?

Itsasoak gudan eragiten duen etengabeko erakargarritasunari esker, urrutiko zeruertzak behin eta berriz gaintitu ditugu historian zehar. Itsasoa eta lurra bat egiten duen itsasertzak, babesgunea izateaz gain hainbat interes ezberdin erakartzen ditu. Hauen artean onura publikoa, denona eta denontzat izan behar duen eremu batean. Itsasoa aberastasun iturri eta hainbeste zaletasun ezberdinen esparru bilakatzea nahi badugu; hauen artean baita pasiatzea, bainua edota kontenplazio hutsa, zaletasun guzti hauek modu orekatsu baten konpartitza beharrezkoa daukagu. Kirol portuak gaur egun eta gure ustez, onura publikoa eta interes pribatuaren artean dagoen desorekaren adibideak dira, lehenengoaren kalterako nagusiki.

Kirol portuak gure kostalde osoan eragiten dituzten inpaktu baikorretaz hizketan egiten ez duen dokumentazioa topatzea zaila da: amarratzeak gainezka, itxarote zerrendak, lanpostu zuzenak eta zeharkakoak, industria osagarria eta abar.... Laket-arrantzak ikerketa zientifikoarekiko eduki dezakeen ahalmenaz aritzen diren erreferentziak ere badaude. Adibidez arrantza sailburu den Jon Azkue-k luzatutakoak 2013rainoko Eusko Jaurlaritzaren politika aztertu izan duenean laket-arrantzaren inguruan.

Egia esan, Jaurlaritzak hamarkada bat baino gehiago darama Kirol Portuetako apostu sendoa bultzatzen. Mediterraneoan eramandako hildo berberak jarraituaz gure kostaldeko ohiko itsas portu gehienak berregituratuak izan dira. Portu eremua pantalanen bitartez laukitu eta mugatzeak laketontziak kontrolatzeko modurik zehatz eta zorrotzena da zentzu guztietan, ekonomikoan baita. Hala ere, Kirol portuetariko apostu hau ez zaigu dohainik irten. Ohiko arrantza portu askoren berezko ahalmena betiko baldintzatuz herri hartzailearen ingurumenean, paisaian eta idiosinkrasian ondorioak dauzka. Are gehiago, gu denon diruarekin, interes pribatua onura publikoaren gainetik lehenesten du.

Portuak antolatzeke Lurralde Plan Sektoriala tramitazioan ote dago oraindik Eusko Jaurlaritzaren eskuduntzan dauden portuetarako. LPS honek, gure portu bakoitzaren patua suzko letrekin marraztuko du. Tramitazioa bukatzeke egonda ere nahikoa da hauen inguruan bueltatxo bat ematea daukaten etorkizunaz jabetzeko. Adibide garbi bat Mutrikun esleitu berri den 200 amarratzeke Kirol Portu proiektua eta betiko portuan eskeini zaion eremu zabalean daukagu. Turismo nautikoaren mantra krisi guztien gainetik dagoela ematen du. Hala ere, ez dezagun ahaztu hainbeste urtetan sinistu genuela jendeak etxeak edozein prezioetan erosten jarraituko zuela. Beste edozertara dedikatzeke gaitasuna ez daukaten eta hutsik egon daitezkeen ur-gaieko "garajeez" ornitutako portuekin bukatzeke aukera ez genuke inolaz ere baztertu behar.

Ingurumen aldeko inpaktu ezkor batzuk aztertzeke orduan, Pedro Costa Morata-ren "Ecoligiada" liburua erreferentzi ona bilakatzen da. Kasu gehiengoetan Kirol

Portuak hautsezinezko lotura bat izaten du osagarria eta berez ingurumen inpaktu latza duen azpiegitura batekin (Zumaiako dikea, Oriokoa, Hondarrabiko hondartza artifiziala, Mutrikuko kanpoko dikea eta abar luze bat...). Gu denon diruarekin ordainduriko ezinbesteko azpiegitura osagarria itsasertzaren berezko dinamika betirako zapuzten duena. Portu hauek itsas jabari publikoaren okupazioa suposatzen dute erabilera pribatu batentzako eta sarritan; eskari anitz hau "jasotzeko", beste hainbat hirigintza jarduerekin bat egiten dute (aparkaleku pribatuak portu eremuan, eraikinak, etxebizitzak...). Kasu batzutan legearen gainetik ere ezarriak izaten dira; ohi-tura hutsean babesturik, Sukarrietan (Urdaibai) gertatzen den bezala. Azkenik, honelako portuak gure betiko portuen paisaia berdindu eta indargabetzen dute benetazkoa eta hainbeste mendeetan zehar mantendu den bitxitasunaren kalterako.

Azken finean, Diru publiko itzelakin eraiki eta inolako kargarik gabe erabilera pribatu bati eskeinitako berezko eta osagarriak diren azpiegiturak ez dute gure ustez gure erakunde publikoak kirol portuak bultzatzeko egiten duten apostua inolaz ere justifikatzen. Horren ordez, jarduera askoz ere txikiagoen aldekoak gara, inpaktu nabari gabekoak eta gure portuetan batzen diren erabilera guztien oreka bat topatzen saiatzen direnak. Arrantza profesionaletik hasi eta eta portuko eremuare gozamen publikoarekin bukatuta. Eta hau inbertsio gutxirekin eta sentzuzko borondate politiko batekin erraz lor daitekela uste dugu. Mutrikun gure kostalde osoko kirol portuaren azken esperimentatzaileak izango gara edota, nahi badugu, Itsas Portu kontzeptu berri baten aintzindari. Aurretik joateko prest?

Mutrikuko B+I Udal Taldea

GURE AMETSA DANTZA TALDEAK mutrikuarroi:

Aupa lagunok!

Eskutitz honen helburua argia da, Gure Ametsa Dantza Taldeak bereak dituen arropak errekuperatu nahi eta behar ditu. Urteetan zehar arropa ugari egin ditugu eta taldean ibilitako haurrek erabili ahal izan dituzte taldean aritu diren bitartean, baina zer gertatu da arropa hauekin haurrek taldea utzi dutenean? ez ditugula bueltan jaso. Horrek urtero ikaragarritzko gastua suposatzen digu eta denbora batean isilik egon bagara ere, momentuko egoera zailak eskari hau egitera behartzen gaitu. Momentu honetan ezinezkoa zaigu arropa gehiago erostea, beraz, etxeetan gordeak dauden arropak errekuperatzen ez baditugu, baliteke, aurrerantzean gure dantzariak poxpolin jantzita ikusi ezin izatea.

Espero eta desio dugu ez dugula egoera horretara iritsi beharrik izango eta eskutitz hau orain arte falta izan zai-zuen bultzada izango dela arropak poltsetan sartu eta ostiral arratsaldetan anbulategi zaharreko lokalera ekarri 5etatik 7ak bitartean. Utzi lotsak eta alpergurak alde batera eta bete eskatutakoa mesedez, gure kulturak eskertuko dizu! Aldez aurretik eskerrik asko!

Zaindu eta maitatu dezagun gurea dena!!!

Gure Ametsa Dantza Taldea

Baserritarrek sekulako kalteak izan dituzte azken bi hilabeteetan basurdeak direla-eta: artasoroak puskatu, baratzean landatutako hainbat barazki ipurditik atera eta etxeko animaliak ere erasotuak izan dira. Diputazioko Mendi eta Basoetako Zuzendariarengana jo dute baserritarrek arazoa bideratzeko asmoz.

BASURDEEK KALTEAK ERAGIN DITUZTE BASERRIETAN

Irailean hasi ziren basurdeak gure baserri ingurueta-
ra hurbiltzen, bertako baratza eta soroetan janaria
aurkitzeko asmoz. Batez ere, Kalbaixo ingurueta-
ko baserritarren kexak jaso ditugu eta beraiekin min-
tzatu gara arazoaz. Ibiri Baserrian, sekulako sarras-
kia egin zuten basurdeek. "Ez da egun bateko lana
izan, basurdeak gure baratza eta soroetara gau
batean baino gehiagotan hurbildu baitira. Artasoro-
an sartu eta artaburuak jateaz gain, ereindako indiar
guztia pikutara".

Mote baserrian ere, artasoroan ibili ziren, baita Arre-
mietan ere. "Basurdeek gero eta ezkutatzeko leku
gehiago dituzte eta basoetatik geroz eta beherago
datoz. Baserri inguruak ez dira lehen bezala garbi
mantentzen, hori dela-eta basa-animalia gehiago
ikusten dira, horien artean: basurdeak, korsoak,
azeriak, azkonarrak...".

Bidekoa baserrian ere ibili ziren; kalteak ez dira hain-
bestekoak izan, ordea. Bestalde, Olatz auzoko Ziñua
baserrian sekulakoak egin ditu animalia honek. Ber-
tara gerturatu eta Josebarekin hitz egin dugu.
"Porru-sail guztia suntsitu dute eta baita zelaia-
k apurtu ere. Ez dakit zizareak aurkitzeko asmoz
edota sustraiak jateko, baina baserriko lur guztiak

SUKALDEKO ALTZARIAK
EBANIZTERIA

OKILA AROZTEGIA S.L.

Txirritxa - Mutriku

Tel. 943 60 40 18 - Faxa: 943 60 31 03

PAGOAGA S.A.

iturgintza - berogintza - gasa
igeltsaritza - aroztégia

Tel.: 943 74 02 79 - 943 74 05 12

Faxa: 943 74 35 65 / e-mail: pagoagasa@euskalnet.net

San Antolin, 13 - 20870 ELGOIBAR

apurtuta utzi dituzte, eta oraindik ere hortxe dabil-tza". Urrutitik ere ikus daitezke basurdeak utzi dituzten aztarnak. "Argazkiak atera ditugu, ez dakit, ordea, zerbaitetarako balioko duten. Gure kexa guztiak Diputaziora bideratu ditugu".

Baratzetan kalteak eragiteaz gain, Ibiri baserrian etxeko animaliak ere erasotuak izan dira. "Etxeko txakurra zauritu zuten, eta al baitariarengana eraman behar izan genuen ebakuntza egitera" dio Mari Carmen Ibirikoak. "Txakurrari ez ezik, etxeko pottoka bati ere bela zaharrek eraso egin diote; kon-turatu izan ez bagina, akabo pottoka!".

Basurdeak aspalditik dira maizterrak Arno mendian; iraila eta urriko hilabeteetan, mendian edo basoetan nahikoa janari aurkitzen ez dutela-eta, baserri inguruetara jaisten dira. Askok daudenez, sekulako triskantzak egiten dituzte nekazaritza-lurretan. "Mendi eta baso inguruetan bizi dira bereziki, baso eta ingurune sastrakatsuak dituelarik gogoko. Gaur egun, geroz eta gutxiago zaintzen ditugu gure mendi eta inguruak. Gero eta zikin gehiago dago baserri inguruetan ere. Hori dela-eta, basurdeak ezkutaleku ero-soetan babesten dira lasai asko".

Basurdea (*Sus scrofa*) txerriaren antz handia daukan animalia dugu, basoko txerria edo basoko urde gisa ere ezaguna da. Animalia sendoa da eta denetarik jaten du: sustraiak, fruituak, intsektuak... Taldean

mugitzen diren ugaztunak ditugu, emea izaten delarik taldea gidatzen duena. Sasoi honetan, udazkenean, baserrietara jaitsi diren basurdeak, ziurrenik, emeak izango dira beraien kumeekin. Arra, azaro edo abendu aldera batuko zaie, emea araldian sartzen den momentuan.

Honelako kasuetan, baserritarrek inguruko basozainari hots egitea dute aukera bakarra. "Basozaina etorri eta basurdeak egin duen triskantzaren argazkiak atera ditu, ondoren Diputaziora bideratuko dituelarik guk esandakoak". Azken batean, baserri-tarrak ez dauka beste irtenbiderik horrelako egoera baten aurrean, basurdeak hiltzea debekatuta baita-go". Nahiz eta basurdeak ehizatze epea zabalik egon, ehiztariek ezin dute non-nahi ibili eta ehizatu. Baso-txerria ehizatze mendi-eremua ongi zehaztua izango du ehiza-taldeak, hortik kanpo ezin du ehizatu". Hala eta guztiz, basozainak jaso dituen kexen ondorioz, Diputazioak baserri inguruetan dabilzan basurde horiek ehizatze baimena eman diezaioke inguruko ehiza-talderen bati.

Gure baserriarrengatik jaso dugun mezua ez da batere poztekoa izan: azken urteetan beraien lanbi-dea, ofizioa eta betidanik ezagutu duten bizimodua defenditzen eta bultzatzen ari badira ere, alde guztietatik oztopoak eta laguntza gutxi jasotzen duten kexu baitira.

Joseba Iñaki Eleizgarai
masajista eta osteopatía

Tel: 630 788 059 - Konte kalea 22, Mutriku

JATETXEA
LANDETxea
Laranga auzoa (Mutriku)

www.pikuia.es

eguneroko menua

berezitasuna txerri txikia
(enkarguz, erreta edo burduintzian)

Tel.943 942 222 · 629105733 · luis@pikuia.es

UDALA ETA GURASO ELKARTEAK BIDE-SEGURTASUNAREN ALDE LANEAN

Umeak oinez zein autoan behar den bezala eramatea lortu nahi dute, eta horretarako informazio kanpiana abaitu dute Udalak eta guraso elkarteek elkarlanean. Benetako egoera batek eraginda ekin diote lanari. Herriko hainbat eragilek kezka bera azaldu dute. "Besteak beste, udaltzainek, osasun sailean lan egiten dutenek eta gurasoek eurek ikusi dute umeak autoan eramatean, ez direla beti behar bezalako neurriak hartzen", azaldu du ongizate zinegotzi Arrate Urangak. "Auto bakoitzean ume gehiegi joaten dira, segurtasun uhala eta aulkiak ez dira beti erabiltzen, presaka ibiltzeak arazoak sortarazi ditu... Gainera, oinez doazenean ere ez dira segurtasun neurriak zaintzen. Hori ikusita informazioa zabaltzea beharrezkotzat jo dugu". Guraso elkartearekin batera eta ikastetxeen laguntzarekin informazioa umeak dituztenen etxeetara helarazi dute. Aurrera begira, gazteekin ere landuko dute gaia.

BERTSOAK PAPEREAAN AURKEZTEKO EPEA ZABALIK DAGO

Bertso eskolak prest dauka 28. Okelar anaiak bertsopaper lehiaketa. Bertsoen neurria, doinua eta gaia libreak izango dira. Gazteek (16 urtera artekoak) gutxienez 3 bertso edo 6 koplak eta helduek (17 urtetik aurrerakoak) gutxienez 6 bertso egin beharko dituzte. Lanak helbide bidaltzeko bi aukera daude: posta elektronikoz, mutrikube@gmail.com-era edo posta arruntez, Luardo etxera (Barrenkalea, z/g 20830, Mutriku). Azaroaren 30era arteko epea dago lanak aurkezteko.

MUTRIKUARRAK UREPELEN, ETXEAN BEZALA

Azken urtetan egin ohi duten bezala, mutrikuar taldea Urepelen izan da aurten ere. Bertan garai honetan ohi dute Xalbadorren inguruko jaialdia prestatzen lagundu dute, eta jaialdiko parte ere izan dira. Mutrikuarrak izan arren, bertakoak baliran hartzen dituzte Urepelen, eta mutrikuar taldearentzat ere berezia bihurtua dago iparraldeko txokoa.

KOMIKIXA

Josu Ituarte "Pitxame"ren eskutik

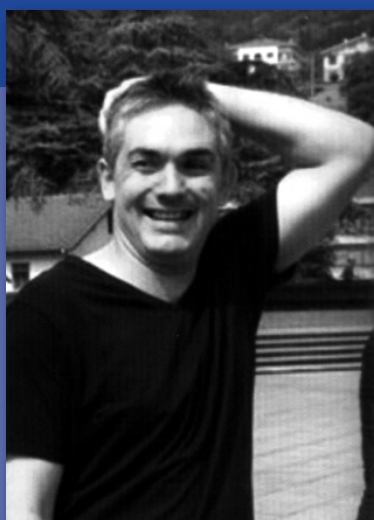

2013AN ZERGA ETASAK %2,7 IGOKO DIRA DATORREN URTEAN

Tasa eta zergen igoera %2,7 izango da, orokorrean, 2013an. Badira, ordea, zebait salbuespen. Kontribuzioa %3 igoko da, eta bigarren etxebizitza hutsik dutenei %75eko gainkarga ezarriko zaie. Trakzio mekanikodun ibilgailuetan, berriz 14 zaldi fiskaletik aurrera aplikatuko den igoera ere handiago izango da. 14tik gorakoen lehen tartean %5 igoko da eta progresiboki gorantz egingo du portzetaia horrek. Jar-duera ekonomikoen gaineko zergan ere aldaketa dago: orain arte 2 miloi euro fakturatzen zutenak salbuestitsa zeuden. Orain kopuru hori miloi batera jaitsi dute, horren inguruan arau foralak esaten duenari jarraituz. Tasetan aipagarriena zabor tasa ez igotzea da: 2013an aurtengo kopuru bera oradaindu beharko dute herritarrek. Herritarrek laguntzak ere jasoko dituzte zergak eta tasak ordaintzeko orduan, baina orain arte ez bezala, famili bakoitzaren errenta eta errenta horretatik bizi diren pertsona kopurua begiratu dute laguntza emateko orduan. “Udalaren asmoa, ahal dugun neurrian, laguntza behar duten guztiei helaraztea da”, esan du alkateak.

LEHEN OILAGORRA, MUGERZA GAZTEARENA

Aurten ere Galdonakoek lehen oilagorra ehizatzen zuenarentzat txapela jarria zuten. Urriaren 12an hasi zen ehiza denboraldia, baina azaroaren 3a arte ez du inork lortu lehenengoa izatea. Azkenean, aitaturako datan Aratz Mugerza izan da txapela eskuratzea lortu duena. Alboan Ara txakurra zuela lortu zuen oilagorra Mugerza gazteak, Lete baserriaren inguruan.

Ezezaguna zinen eta kapritxoaren trenak ekarri zintuen guregana. Gure barrua ikutu zenuen, eta berehala hasi ginen bizitzaren atalak elkarrekin idazten. Lagun baikorra eta zintzoa. Haizea kontra izan arren beti aurrera egiten zekiena. Zure oroitzapenak gure bihotzak argituko ditu gure memoriaren portura iristean.

Eskerrik asko Andresito zu ezagutzeko aukera eman diguzulako.

Ez adiorik, laster arte baino.

Zure lagunak

“Admirante”

Jose Luis Teran-en familiaren eskertza

Eskerrik asko gure aitaren agur-ekitaldian parte hartu duzuen guztioi: Mutrikuko Udalari, Joseba Palenzuela, Arrate Uranga, Kosme Arrieta eta herritarrei aita hainbeste maite izan duzuelako eta denon oraimenean gelditu delako.

“Bihar arte eta ahal bada, ahalegindu”

IDATZIARI BERE BALIOA EMANEZ

Xiriako Andonegi Literatur lehiaketan lanak aurkezteko epea laster amaituko da; Mutrikuar onenarentzako ere jarri du Udalak.

Literatur lehiaketara aurkezteko asmoa dutenek, lanak amaitzen joan beharko dute. Izan ere, azaroaren 24an heltzear dago, eta hori izango da lanak aurkezteko azken eguna.

Udalak Xiriako Andonegi literatur lehiaketa antolatzen duen lehen aldia izan da. Idaztea gustuko dutenei euren sormena bideratzeko jomugajarri nahi zieten. Baina, bereziki, herritarren idazteko gogoari bultzada bat eman nahi zioten; herri-tarrek idazteari gustua hartzea lortu nahi zuten.

Horretarako bidea prestatuta laga du Udalak. Lehiaketako kontu guztiak prest daude. Eta 16 urtetik gorako guztientzat antolatutako sormen lehia amaierara heltzen ari da.

Oinarriak aspaldi jakinarazi zituzten, baita webgunean zintzilikatu ere. Atzeratuta dabilen bateren bat

egonez gero, bertan ikusiko du lanak euskarazkoa behar duela izan, gaia librea dela, gutxienez, hiru orrialde izan behar dituela...

Bertan ikusiko du ere, hiru sari egongo direla: 18 urtetik gorakoen artean onena, 16-18 urte bitarteko lanen artean onena eta mutrikuar onena izango dira banatuko diren sariak.

Eta sari horiek erabakitzeko goi mailako epaimahaia egongo da. Izan ere, epaimahaikideen artean, literaturaren mundua oso hurbiletik ezagutzen duten bi emakume egongo dira: Leire Bilbao eta Ana Urkiza idazle ondarrutarrek. Haiekin batera, literaturarekiko zaletasuna duten bi mutrikuar ere egongo dira. Guztien artean lanak baloratuko dituzte, eta azken erabakia hartu.

Lehiaketaren helburua, baina, sormena sustatu eta bultzatzea da. Beraz, saria irabaztea gauza ederra den arren, herritarren parte hartzea baino "gauza handiagorik" ez dagoela uste du Udalak. Eta hori da, batez ere, bultzatu eta sustatu nahiko dutena. "Beraz, animo eta ekin lanari! Zuen lanak irakurtzeko desiratzen gaude eta!".

ARRIETA
AUTOZERBITZUA

Aliprox

J.M. Altzibar etorbidea · 943 60 31 01

LEA-ARTIBAI

Hileta zerbitzuak - Beilatokia

MUTRIKU Tel.: 943 60 41 20

ONDARROA: Arta Bide, 24 - Tel.: 946 830 960
Mug: 659 879 268

GABA BELTZA 2012

Beste urte batez pasatu da Gaba Beltza. Herriko talde ezberdinek elkarlanean, Jai batzordetik, lau egunetan zehar ekintza mordoxka antolatu dituzte: Bertso Eskolakoek Bertso Afari Beltza, Gaztetxekoek besteak beste gaztañerreak, Talaixako mamua, kontzertuak, Gure Ametsa dantza Taldekoek Axuri Beltza kalejira... oraingoan Txantxangorrikoak hurbildu zaizkigu beraiek egindako ekintzen berri emanez.

Ludotekara hurbildu ziren 5 urtera arteko umeei beldurrezko ipuinak entzuteko aukera izan zuten *Faro misteriotsua* ekintzaren bidez. "Gustora ibili ziren herriko txikixenak!" adierazi dute Txantxangorrikoek.

Honen ondoren eta 6 - 12 urtera arteko umeei zuzendurik *Mutrikuko Umezurztegia* izeneko jolasa antolatu zuten. "Istorixua honako hau zan: Umezurztegiko ume bat desagertu da eta honen lagunek laguntza eskatu zieten Mutrikuko umeei hura aurki-

tzeko. Horretarako, herrian zehar izkutatutako aztarrenak jarraitu behar zituzten."

Abentura hortan murgilduta, Zabel kultur etxean makina bat ezusteko, ikara eta oihu entzun ziren, baita kanposantu bihurtutako Barrenkaleko dantzetako lokal zaharrian ere! "Ta mutrikuar gaztiak, beraien beldurrari aurre eginez, azkenian desagertutako umia topatzia lortu zuten. Ume pila bat batu zen jolastera. Urte bat gehiox, umiak zain egoten diren egunaren arrakasta agerian geratu zen."

IXIDRO eta MANUEL

“Kresaletan hazi eta zailduak”

Ixidro Flores Arreitunandia (1921-01-26) eta Manuel Artetxe Agirregomezkorta (1929-01-02) ia egunero elkartzen dira, eguerdi aldera, Ziñua Elkartearen euren kontutxoak esateko beta hartzeko basotxo baten aurrean —urez betea, aspaldi honetan: hori komeni baitzaie— Goxerri dute mahai-lagun, eta, gaurkoan, Kalaputxi gehitu zaie. Ez diote garrantzi handiegirik ematen bizitakoari: halaxe zen, eta halaxe bizi. Irritxoak ateratzen zaizkie gogorapen batzuek kontatzean, baina garratzetatik ere asko dute kontatzeko. Hala ere, egunean egunekoa bizi nahi dute, gaurko eta, agian, biharko planak eginez.

Noiz hasi zineten itsasoarekin eguneroko harremana izaten?

Ni hamabost urterekin sartu nintzen Txanbelenan, dio Ixidrok, baina ordurako, beharra baitzegoen, makina bat lan egindakoa nintzen eskabitzan, harri gaineen zut tinara iristeko adina nuenetik. Kofradiako eskolan eta maristetan ibili nintzen, itsasoan hasi arte.

Nik, dio Manuelek, ikasitako apurak Kofradiako eskolan ikasi nituen, eta hamahiru urte nituela hasi nintzen osaba Masillasekin errepublika garaian Gora Euskadi izena zeraman txalupan —tropak herrian sartzean, izena aldarazi ondoren, Jesus Mari izena zuen txalupan—. Egurrean grabatua zeukan izena estaltzeko masilla erabili omen, eta hortik ezizena.

Bi itsasontzi zeharo ezberdinak, baita arrantza era ere...

Bai, orduko Txanbelena hura baporea zen. Galdara bat zeukan, non ikatzez berotzen zen ura irakin arte, eta lurruna erabiliz mugiarazten zen ontzia. Xanti kottorro zen fogonerua. Ez zuen kamainarik, eta hama-sei gizonok, hala gertatuz gero, soinean geneuzkan arrokekin egin behar izaten genuen lo kubiarta gainean bata bestearen alboan etzanda, batzuetan belaoihala erabiliz estaltzeko. Ohiko arrantza izaten zen gurea: uda berrian, antxoa; udaran, atuna; eta neguan, tretzekin bisigu edo papardotan. Karnatatarako arraina barriketan gordetzen genuen gazituta.

Edari biltegia

Inarrairraegi

Tel./faxa: 943603938 · Etxeak: 943603893 · Sakelekoa: 609413306 · "Mendi azpi" · 20830 MUTRIKU

AIBOKA

KAFETECIA - OKINDECIA

Domingo Ibaibarriaga, 5 - Tel. 943 60 46 73 - MUTRIKU

Gurea eguneroko osteratxoa izaten zen, eta txibi, otarrain, berdel, izkira...; bi hitzetan, kostatik hurbileko arrainetan saiutzen ginen. 10 braza luze eta 5 sako-neko 8 sare ere erabiltzen genituen beste apareju eta kaiolez gain. Motorduna zen Jesus Mari, hasiera hartan gasolinaduna. Hogeita lau urte izan nituen arte jarraitu nuen osabarekin, eta Gorriko tripulaziora pasatu nintzen berrogeita lau egin nituen arte, ondoren berriro masillasenera Jesus Mari lehengusua patroï nuela.

Larrialdirik izan al duzue?

Unean unekoak, ziur, dio Ixidrok. Baina denborak, gauza asko ahaztarazten ditu; bat kontatuko dizuet, itsasoan hasi berritan gertatu zitzaidanez, gogoan il-tzatuta dudana: zimarroitari ari ginen denboralea gainera heldu zitzaigunean, eta, branka aldean nenbilela, olatu bat sartu eta berarekin eramanez ninduen kareletik kanpo. Eskerrak xardiaren sokari gogoz heldu nion! Eskegita egin nituen segundoak luze, oso luzeak iruditu zitzaizkidan. Eskerrak gizonak laster jabetu ziren nire egoeraz!

Gure arrantza motan, dio Manuelek, nahiz eta enbaterik badakiten arazoak sortzen, arrisku txikiagoak hartzen dira. Antxoa nahian genbiltzan batean, inguruko txalupei sarda ederrak jo zien, eta osabaren lagun ondarrutar batek arrainez betetako lau sare eman zizkigun. Barru aldera egitean bazter-haize usaina hartu zuen eguraldiak, eta zuzenean Zarautze aldera egin genuen —Ondarroa eta Lekeitio bitartean— eta itsasbazterrez, Mutrikurantz. Ontzia, kulunkaz, olatua sartu ez sartu zebilen, eta sareak botatzea ere otu zitzaigun, baina sen onak agindu zigun ez egitea tira-bira saihesteko, eta, halaxe, osaba motorra zainduz, magnetoa ez bustitzeko, lemaria atzean, eta ni xukatze-bonbari eman eta eman gelditu gabe, lortu genuen intxirrian enkailatzea. 160 arroa (2.000 Kg) atera genituen bentara.

Gaur, arrainak antzemateko aparatu asko ditut patroïak pontean. Nola begiztatzen zenituzten orduan arrainak?

Antxoa-sardak begiz ikusten genituen, kaitik atera eta lasterrera normalean. Gauzez hasi zenean antxoa harrapatzen, ardora deitzen dioguna nabaritzen da uretan, argitasun berezi bat, eta osterantzean izurdeak izaten dira antxoa, sardina edo antzekoen salatzaila, eta azpitik ibiltzen dira atunak edo zimarroiak. Izurde faltan, atun eta zimarroiek ur gainean balbaiak eta leunak deitzen diogun ur mugimenduak ere eragiten dituzte, eta baita olatu antzekoak ere. Izurde bila ziren gehienetan gure begiak.

Berdel arrantzan, talaixerua izaten genuen lagun. Une oro, aparejuekin xaxiatzen ibiltzea zen gure egitekoa, baina erne genituen begiak talaia aldera. Sarda ikusten zuenean, sua goi aldean edo behean egin eta haren keaz adierazten zigun zein aldetara jo behar genuen.

Nolakoa zen ontzi barneko giroa?

Denetarik izango zen, jakina; baina nago orduko gizonak gogorrak zirela gaurkoak baino eguneroko tratuan. Txalupa-mutil denbora gogortzat dut oraindik ere; trataera txarra sufritu nuelakoan nago gizon batzuegandik, eta gehiago, orokorra zela tratatu hori, eta... umeak besterik ez ginen. Orduko alprojek gaurko alproja puntarengoa ere gailentzen zuten. Urteak aurrera asko aldatu zen giroa.

Besterik zen lehorreratze batzuetan. Gaurko lanabesik ez zegoenez, antxoa sarda biztantzian inguruko ontziak hurbiltzen ziren eta denen artean mantentzen zen sarda erdigunean, ontzi batekoak harrapaketa lana egin zezaten. Harrapatutakoarekin bentara joan eta ontzi guztien artean egiten zen diru partiketa. Edozein kaitan egiten zenez, bapo jan eta edan partilaren zorrotik, eta orduan dena zen poza, dena alaitasuna.

Eta, zer diozue jai egunei buruz? Zer zen igandea zuentzat?

Manuelek fraide aurpegia jarri du, eta Ondarroa alde-rako zaletasuna zeukala aitortu arren, badirudi prozesioetara besterik ez zela joaten. Ixidrori, osterara, begiak txikitu zaizkio, maleziadun umei bezala, eta, badirudi, Debako zezen plazako mailek erakartzen zutela, eta futbol partiduren bat atzera begira ikusi zutenekoa ere gogoratu du, baina denak ez ditugula kontatuko zin egin diogu-eta...

Igandetan, dio Ixidrok, lehenengo konplitu egin behar zen, eta koru txikian (elizaren sarreran, gaurko koruaren azpian omen zegoen alde bietara) meza entzun, eta, ondoren, baxoerdi bat edo beste. Arratsalde, kafetxo bat-edo hartu eta ahaleginak egin dantzarako orduan. Oraindik ere ba omen du norbaitek (eta bada-ki berak) pieza bat dantzatzeko zorra kitatzeko: halaxe ziren gauzak. Dena den, pena bat daukat: berritan Kijona-eta joaten ginenean, irrikatan ikusten genituen zenbait gauza 0,95 edo 0,50tan, baina poltsikoetara eskua sartu eta huraxe falta. Beranduago aurkitzen genuen zerbait, baina, orduan, aurreko irrika falta.

Bazkaritarako orduak eten digu solasa, eta irribarrez agurtu digu elkar.

BERISTAIN

DENDA LURRINDEGIA ESTANKOA

Barrenkale, z/g
943 60 35 44

Camping
Galdona

JATETXE ETA ERRETEGIA
Galdona Baserria

Tel. 943 60 35 09 MUTRIKU

Gure errotak

Barrenerrota eta “azenixak”

Saturrarango hondartzatik hurre dago errota hau. Mijoa erreka uraren indarrak mugitzen zituen bere harriak. Barrenerrota eta Barrenengoa izenez agertzen zaigu dokumentazioan. *Barren-* elementuak ‘beheko partea’ adierazten du: *mendi barrena*, *galtza barrenak*... Hortik datorkio izena, izan ere erreka barrenean dagoen errota da hau.

1509. urtean aurkitu dugu aipatuta lehen aldiz, Mutrikuko udal artxiboko gastuen liburu batean, *Barrenerrota* izenez. Errota hau –Ormaerrota izeneko errota-ekin batera– 1551. urtean agertzen zaigu aipatua berriro ere, udal-mugarteak mugatu zituztenean. 1730eko akta-liburuan irakur daitekeenez, Mutrikuko udalak, haritz bat saldu zion Pedro de Yramategui aipagai dugun errotaren “azenixak” edo “erruedak” konpontzeko.

1859. urtean Eibarren bizi zen Ventura de Echevarria alargunak errota eta etxea saldu zizkion Manuel Osa y Pagoaga errenteroari, 12.400 erreale truke. Salmenta-dokumentu horretan Juana Echeandiak 1593an sortutako lotura edo binkuloa aipatzen da. Tasazioa Benigno de Mendizaval lur-neurtzaileak egin zuen, eta errotaren ezaugarrien artean, bi erro-tari zeuzkala (gainekoa eta azpikoa) aipatzen du, baita erabiltzen ez zen hareharrizko hirugarren bat ere.

1867. urterako *Barrenengua* errota igeltsua ehotzeko transformatuta zegoen. Gertuko Saturrarango hondartzak ekarritako turismoak eraginda, jabeak bainuak hartzeko ostatu bihurtuta zeukan etxea (“*para Hospedería de las gentes que vienen a tomar baños de la mar en las temporadas de verano*”) eta Elgoibarko Francisco de Aguirre y Zabaliagari eman zion errentan, bost urterako, urteko 5.500 errealetan. Osa jabeak igeltsua ehotzeko errota berarentzat mantendu zuen. 1871. urtean etxea eta errota Juan Astigarraga y Oyazabali saldu zion, baita igeltsua kiskaltzeko teilapea ere, guztia 37.500 pezetaren truke.

Azenixak edo erruedak

Errotei buruzko zenbait alderdiren berri emango dugu errotaren fitxekin batera. Hasteko, gorago aipatutako *azenixak* zer ziren azaltzen hasiko gara.

Errotako ur-biltegi edo depositoan pilatutako urari bidea irekitzean, presioagatik, indar handiz ateratzen da txifloitik errotapean dagoen gurpil edo erruedaren kontra eginez. Errueda horri Mutrikun *azenixa* esaten zaio, eta mugitzean ardatzaren bidez goiko erro-tarria birarazten du eta lanean jarri. Erdaraz ‘rodetes’ edo ‘rodeznos’ esaten zaien errueda horiek, Mutrikuko azken erro-tariek esan digutenez, burdinazkoak izan dira. Baina hori ez da beti horrela izan. Izan ere, Euskal Herri luze-zabalean oraindik kontserbatzen dira harrizko erruedak dituzten errota banaka batzuk. Eta artxiboetara jota, ikus dezakegu nola aldian-aldian errotaren jabeek Mutrikuko udalari eskatzen zieten *azenixak* konpontzeko zuhaitzak, hari-tzak eta pagoak. Barrenengoakoen antzera, 1735. urtean Atxukarro errota-koek bi haritz eskatu zituzten euren *azenixak* konpontzeko. 1848an berriz, Arbelaitz errota-ko berritze-lanetan “dos azenias o rodeznos de aya” aipatzen dira.

Javi Castro eta Josu Larrañaga

Kanpaien eta txiliñen mezu izkutuak

Din-dan, din-dan. Kanpaia entzun, eta mezatarako dei hutsa aditzen degu. *Tilin-tilin, tilin-tilin.* Txiliña entzun, eta...“hara, umeren baten jostaillua!”. Aspaldi ez dala baiña, kanpai eta txiliñek gauza askoren berri ematen ziguen. Bakar batzuk ekarri dittugu hona.

Gaur egun Beheko Plaza dauan tokixan, XVIII. mende amaiera arte, Mutrikuko Parroki zaharra egon zan. Ba, eleiza hartako kanpai bakoitzak bere izena zaukan: haundixenek Santa Maria eta San Pedro, eta txikixagiek Santa Barbara, Santa Katalina eta Santu Guztiak.

Goizeko Anjelusa, 06:00-07:00ak aldian jotzen zeuen. Errezatzeko deia izaten zan, eta batzuk ordu horretako mezetara ere juaten ziran. Mutrikuar asko esnatzen zan goizeko Anjelusak jotakuan, esnatu eta lanari ekitten zixuen. *Illuntzeko Anjelusak* jo aurretik etxian egon bihar izaten zeuen sasoi bateko gaztiak. Azken baten, *Anjelusak* markatzen zoan esnatzeko eta etxeratzeko ordua.

Hil-kanpaiak, oso tristiak izaten ziran, soñu luze eta sakonekuak: *taan-taan-taan*. Umienak ezberdinak izaten ziran, azkarraguak eta ez hain sakonak, *ttan-ttan-ttan*. Entzundakuan, jentia esaten zoan: “Ene, oaiñ ere beste aingerutxon bat hil da, zein ete da?”. Zoritxarrez, lehen, oraingo aldian ume asko hiltzen zan.

Komenduan, *Himnua eta Salbia* zan ezagunena. Itsaso txarra zauanian, edo olatu haundixekin barkua sartu ezinda zauanian, edo baten bat ixa-hillian zauanian, komenduko moiei *himnua eta salbia* ateratzeko eskatzen zixuen. Orduan, *daun-daun-daun*, arraria emateko moduko kanpai-hots tristiak entzun zeikezen, eta bertara hurrerutzen ziran mutrikuar gehixenak errezatzera. Hiru egunetan errepikatzen zan errezu haura.

Menderik mende, *Santa Ageda* edo Santa Agata egunak indar haundixa euki deu gurian. Horregaittik, egun horren bezperako gabian kanpai joka ibiltzen ziran. 1505 urtian eleizako sakristaua agertzen zaku zeregin hortan. Pentsau daigun zelako indarrez eragitten zixuen sakristau batzuek kanpaiari, izan ere, iñoiz zartatu ere egin zan. Hemen 1739ko kronikia: “*la noche bispera de Santa Agueda hubo la desgrazia de haverse avierto en la Parrochial de esta Villa la campana maior nombrada Santa Maria, motibado sin duda de la ynutilidad del Sachristan...* ”.

Eguen Santu egunian eta Barixaku Santu egunian, tristuria da nagusi, eta ez da jotzen kanpairik. Egun horretan, lorarik ere ez dago... baiña, Zapatu Santuan bai,

Jesus biztuta zauala-ta, kanpaiak indarrez jotzen zitxuen, eta herri guztian monagilluak ibiltzen ziran karraketari eragitten.

Baiña kanpaiak funtzio erlijiosorako ezeze bestelako kontuetarako ere erabiltzen ziran:

Etxe edo fabrikaren batek su hartzen zoanian, *su-kanpaiak* jotzen ziran, *taunk-taunk-taunk*. Oso indartsuak, zaratatsuak, izaten ziran. Kanpai horrek entzun eta herrittarrak laguntzera juaten ziran. Konparaziotarako, *Zaku-fabrikak* askotan hartzen zoan su, bertan arpilleria eitxen zeuela-eta. 1958ko ekaiñaren 30ian, San Pedro txiki egunian, Hotel haundixa-eta erre ziranian, hiru eleizatako kanpaiak entzun ziran Mutrikun: San Migelekuak, Komendukuak eta Parrokixakuak.

Gerra sasoi, CNTkuak Komendura sartu ziranian, eleizia erretzeko asmotan-edo, moiek kanpaiak jo eta horrek salbau zitxuen, izan ere, segitxuan jaso zeuen laguntzia.

Gertaera politikuak-eta ospatzeko ere, kanpaiak jotzen zitxuen. Adibidetxo bat dakargu hona: Gaztelako Felipe I. erregia A Coruña ailegatzea ospatu zan Mutrikun, 1506. urtian “*...di a los moços por tañer las campanas de la albría como avian venido sus altesas a La Curuña, 18 maravedis*”.

Benta-lekuan dauan kanpaitxua jota, erostailiak abixatzen zitxuen. Kanpaia entzunda bazakixen barkuak portura sartu eta salmentia zauana.

Kanpaien inguruko azken kontu bat; mutrikuar batzuen esanetan, musker batek haginka egin eta heldu ezker, libratzeko hiru eleizatako kanpaiak jo bihar dira.

Kanpai-saltsa ederra eukiko zeuen kaletarrek garai baten: Parrokikuak, Komendukuak, Samielakuak, Erdi-kokaleko Maristienak eta -jaixak ziranian- Kalbaixokuak ere entzungo zitxuen...

Eta txiliñak? Sasoi baten, kontzagrazian (*altzarrian*), hiru txilin jotzen zitxuen. Bestetik, baten bat ixa-hillian zauanian eta abadia, akolitxuakin batera, etxera juaten zakonian eleizakuak ematera, bidian, *tiliñ-tiliñ*, jotzen zeuen txiliña. Pasaran herrittarrak belauniko jarri eta otoitz egitten zeuen.

Ah! eta ahaztu aurretik, Mutrikun *Txiliñ* ezizena bado, eta *txilin-bedarra* (erderazko ‘campanilla’) ere bai.

Josu Larrañaga Arrieta

ELKARTASUN TELEFONOAK

Almike eta Joseba Aitorren gurasoak dira. Aitorrek hiru urte ditu eta Angelman sindromea du. Angelman sindromea gaixotasun arraroetako bat da, 15. kromosomari eragiten dion gaixotasuna. Jaiotako hamabost mila umetatik batek ekar lezake sindrome hori.

Ez jaio aurretik, ez jaio berritan, ezin da antze-man gaitza. Haur batzuek seigarren hilabetetik aurrera izaten dituzte hasierako sintomak, beste batzuek beranduago.

Aitorren gurasoek ere ez zuten ezer nabaritu urtea bete zuen arte..."Gurea oso ume handia izan da txiki-txikitatik eta urtea betetzear zuela konturatu ginen ibiltzeko arazoak zituela, eta pediatrik esaten zigun pisu handia zuelako izan zitekeela". Urteko errebisiora joan zirenean, gauzak argitzen hasi ziren: bere izenari ez zion erantzuten, ez zuen behar bezala begiratzen eta eskura emandako guztia bota egiten zuen. "Burua neurtu eta pediatrik esan zigun bere altuerarako buruaren perimetroa txikia zela". Dena den, ez zela grabea izango pentsatuz, pediatrik badaezpada baina neurologo batengana eta otorrino batengana joatea gomen-datu zien.

Eta halaxe egin zuten. Neurologoak baieztatu zien atzerapen bat zekarrela Aitorrek eta probak egiten hasi ziren... "Buruko eskanerraren emaitza ondo atera zen, paralisis bat baztertuz, analisi metabolikoak ere ondo atera ziren, baita elektroenzefalogramak ere. Guztiak deskartatu genituenean, proba genetikoak egiten hasi ginen. Lehenengo proba genetikoak dena ondo eman zuen. Proba horretan gaixotasun genetikoaren ehuneko laurogei antzeman daiteke, kasurik ohikoenak, baina beste hogeitazalantzan gelditzen da. Nahiz eta lehen azterketa genetikoan Angelman sindromerik ez zuela azaldu, bigarren proba genetiko bat bidali zigun neurologoak, baina oraingoan Angelman sin-

dromearen bariedade guztiak aztertuko zituen, neurologoak Angelman Sindromearen susmoarekin jarraitzen zuelako. Proba egin eta zazpi hilabetera jakin genuen gure semeak Angelman sindromearen bariedade bat zuela". Aipatu dugun proba hori ez da hemen egiten, kanpora bidaltzen dira analisiak, proba garestia eta konplikatuak baita.

15. kromosomari eragiten dio Angelman gaitzak. Kromosoma hori apurtuta egon daiteke, mutazio bat izan dezake edo zuzenean izan ez dagokion kromosoma. Hautsita egon edo falta bada, gaitza sakonagoa da. Mutazioan, berriz, sindromea arinagoa izaten da. "Aitorrek mutazio bat du, horregatik bere sintomak arinagoak dira. Orain zein mutazio mota daukan jakin behar dugu, eta gurasooi egiten dizkigute azterketa genetikoak. Probak eginak ditugu eta erantzunaren zain gaude".

Gutxi dira Angelman sindromeaz diagnostikatuak. Garai batean, autismoaren edo atzerapen psicomotorraren zakuan sartzen ziren kasu asko; egun, aurrerapen gehiago izatean, kasu gehiago azaltzen ei dira, froga genetikoek ere horretan lagundu dute eta.

Diagnostikoa jakin ondoren, gaitzaren inguruko elkarte baten bila hasi ziren Almike eta Joseba. Neurologoak eman zien informazioaz gain gehiago jakin nahi izan zuten. Hartan hasi eta Madrilen aurkitu zuten elkarte bakarra..."Harremanetan jarri ginen eta harrera oso ona izan genuen. Eurek esan ziguten zer egin, zein ospitaletara joan, zein urrats jarraitu... informazioa bidali ziguten, txostenak... aztertu genuen orain arte egindako lana eta hemendik aurrera egin genezakeena planteatu genuen, eta horretan gabiltza".

Eskolan laguntzaile bat du astean 25 ordutan... "Oso pozik gaude laguntzailearen lanarekin eta jarrerarekin. Herritarra da eta inplikazio handia du

Aitorren egunerokoan, eta hori igarri egiten da. Uste dugu laguntzailearekin igarri egin dugula”.

Gaitza duten ume hauek ez dute hitz egiten... “Komunikatzeko tresnak logopeda baten bidez egitea erabaki genuen, nahiz eta eskolan ere egiten dioten. Bilboko zentru batera eramaten dugu Aitor eta pozik gaude aurrera egiten duela ikusten dugulako. Astean behin joaten gara urruti dagoelako, beste espezialistengana ere joaten gara Donostia-ra eta Zarautza. Saiatzen gara Aitorrek bere eguneroko bizimodua ahalik eta normalen egin dezan, ludotekara joan bere lagunekin, kirol eskolara... bitzta normala egitea nahi dugu, herrian ondo integratuta egotea”.

Ez dira kasu asko Euskal Herrian, eta osatu duten elkarte tarteko koordinatzen dira... “Guretzak harremana oso garrantzitsua da, elkarren esperientziak trukatzeko eta elkarri laguntzeko. Ulertua sentitzen zara, lotura bat sentitzen duzu antzeko egoeran daudenekin eta badakizu zertaz ari zaren, nahiz eta oso gogorra izan, zure etorkizuna ikusten egon zaitezkeelako”.

Gogoan ditu Almihek umearekin kalera irten zen lehenengo une garrantz haiek... “Niretzat oso gogorra izan zen eta gaizki sentitu nintzen. Jendearen begiradak, txutxumutxuak... nahiko gogorra da bestela ere familiarentzat, gero horiek aguantatzeko. Gaur da eguna onartua dudala egoera eta oso pozik sentitzen naizela jendartearen. Herri txikiak badute onetik eta txarretik. Hasieran gogorragoa da. Egun, jende askok ezagutzen du Aitor eta beste ume bat bezala tratatzen dute eta maite dute. Herri handi batean uste dut ez nukeela sentituko orain daukadan gertutasuna”.

Itxaropenak badaude gaitz honen inguruan. Florian ari dira ikerketak egiten gaixotasun hau duten umeekin. Ikerketaren 2. fasean daude, pertsonen frogatzen. Ikusi egin behar nolako emaitzak dituzten, 2013ko lehen hilabeteetarako izango dira lehen emaitzak. Emaitzak positiboak badira, tratamendua zabaldu egingo da beste umeengana, ikerketen 3. fasea deitzen dena. Bartzelonan bada klinika bat síndrome honetan erreferentea dena, eta 3. fase horretan parte hartuko dute. Eurek nahi-ko lukete hemengo ospitaleren batek ere fase horretan parte hartzea.

Mota horretako ikerketak garestiak dira, eta non-baitetik atera behar dirua. Helburu honekin abiatu dute telefono mugikorrak jasotzeko kanpaina. Jendeak dituen mugikor zaharrak edo erabiltzen ez dituenak jasotzen ari dira bere bateriarekin. Kargadorerik ez da behar. Kanpaina Euskal Herrian eta

Espainian zabaldu da. Kanpaina hori bukatzean, beste batzuk etorriko dira beharrak ere handiak dira-eta.

Pozik daude herritarren inplikazioarekin mugikorraren kontuan. Inplikazioa handia dela diote... “Hasieran curiositate-begiradak zirenak elkartasun begirada bilakatu dira. Jendeak kalean mugikorrak ematen dizkigute, kartelak lanera eramane eta beraien kontura bilketak egin... ez dago herritarren jarrera eta elkartasuna definitzeko hitzik” -dio Almihek.

Zure mugikor zaharra erabiliz, eman estaldura

Síndrome de Angelman

“Síndrome de Angelman” elkarrekin, erabiltzeko mugikorrak eta tabletak bilketako kanpaina bat egitea erabaki da dirua bilzeko modu bezala. Martxoaren 15eko kanpaina, erabiltzeko mugikorrak eta tabletak bilketan datuak, funtzionatu edo ez, ondoren telefoniatu kanpainari saltzeko.

Neuri honekin, dirua bide nahi da ikerketara eta “Síndrome de Angelman” elkarrekin bideratzeko.

“Síndrome de Angelman” (SA) gaixotasun neurogenetikoa da, bereizgarri kliniko oso definituekin dagoena eta 15 kromosomari lotuta dagoena. Erasgaririk, besteak beste, horakoa da: atzerapen mental gogorra, hasiera eza, atxiala eta itxura poigarria izatea. Mikrozefalioa eta konbulsioak ere ohikoak dira.

Annexo bezala kontsideratzen den gaixotasuna da, 20.000-30.000 jaio berrietatik bati eragiten dionak.

2013ko martxoaren 15eko kanpaina

Zure mugikorrak bilera sartu/bukatu

Tel: 979 90 90 97
info@angelman-esa.org
www.angelman-esa.org

TELEFONOAK JASOTZEKO LEKUAK:

Maneiro mertzeria
Batzoki taberna
Beristain liburudenda
Olaizola ume jantziak
San Miguel ikastetxea
Goizeko Izarra ikastola
Mutrikuko institutua
Udaltzaingoa

SAGARRA BATU ETA JOTZEKO SASOIA

Udazkenarekin batera heltzen da sagarra bildu eta jotzeko sasoi. Mutrikun garai batean baserri askotan egiten bazen ere, gaur egun gutxi dira ohitura horrekin jarraitzen dutenak. Isasi Behekoa baserrikoek urrian ekin zioten lan horri. Eta ez dute edonola egiten: gazteenek zaharrenengandik ikasiz! Gu ere adi-adi egon gara, Jose Luisek eta etxekeok emandako azalpenak entzuten, hurrengoan sagardoa egiteko asmoz.

Sagardoa egiteko ezin da edozein sagar erabili, ezberdinak baitira jatekoa den sagarra eta sagardotarako erabiltzen dena. Sagar-mota horien artean, hauexek aurkituko ditugu: garratzak, gezak, gozoak eta gaziak. Izenez ezagunenak edo erabilienak hauek direla esango genuke: urte bi txiki, bost kantoi, erezilla, txalaka, mantxoni ... mota asko daude, ordea, eta baserri bakoitzak bereak dituen ohiturei jarraitzen die. Erabiliko diren sagar mota horien kantitatearen arabera, sagardoa gozagoa edo garratzagoa jaioko da.

Urriaren bukaera aldera, Isasi baserrikoek sagastietan dituzten sagarrak biltzen hasten dira, eta gu beraiekin hasi gara lanean. “Lehendabizi, lurrera erori diren sagarrak jasotzen ditugu. Ondoren, zuhaitzak makilaz astindu eta erortzen diren guztiak eskuz banan-banan jasotzen ditugu; ez dugu erabiltzen inolako tresnarik. Horiek otarretara sartu eta zakuak betetzen ditugunean, traktorean eramaten dira baserrira”.

Sagar-zakuak ilara-ilaran jartzen dira bata bestearen gainean, eta astia dagoenean baserriko sabai-
ra igoko dituzte. “Ez da komeni sagarra bi aste

baino gehiago zaku barruan egotea. Ahalik eta azkarren ateratzen ditugu zakuetatik, sabaira igo, han zabaldu, garbitu eta jotzen hasteko”. Sagarra garbitzea komeni da hostoak, lokatza eta beste zikinkeriak kentzeko.

Sagarra jotzeko, garai batean bezala, ilargiaren gorabeherari begiratzen diete Isasi baserrikoek. “Sagarra ez da edozein momentutan jo behar; hilgora izan edo hilbehera izan, alde handia dago”. Behin sagarra zapal dutakoan, patsa bildu eta bi lagun artean mendixka edo pastela osatzen dute; dotore benetan!

Pastela egin ondoren, prentsatzan hasten dira. Horretarako patsaren gainean ohol batzuk jartzen dituzte; ingeniari-tza lana dirudi! oholak jartzeko tentuz ari baitira. Gainean, pisu handiko giltza jartzen dute. "Garai batean bezala, haritzeko enbor lodi bat jartzen da gainean; izugarritzko pisua dauka".

Dolarea edo tolarea orduantxe hasten da mugimenduan; palanka baten bidez, aurrera eta atzera mugituz, patsa estutzen hasiko da, zapalduz, eta presioaren ondorioz patsa zukua botatzen hasiko da. Lehen zuku hori dastatzeko prest ditugu Isasi etxeak. "Sagardoa garai batean bezala egiteak pazientzia eta ordu asko eskatzen du; noizean behin muztioa probatu, begiratu, zaindu, mimitu...".

Atera den urre koloreko zuku hori herdoilezinezko kupeletan gordeko da martxora arte. "Lotan dagoela badirudi ere, lanean jarraitzen du sagarraren zukuak irakin edo fermentatzen ari baita". Loaldi horretan, etxeak tentuz jarraituko diote irakitearen prozesuari, noizean behin dastatuz.

Oraingoz, lana bukatu dugu, eta, egarria kentzeko, sagardoarekin bustiko ditugu lehortutako ezharriak, Isasi familiakoek eskainitako giro epelean. Udaberrian bueltatuko gara, zukua loalditik esnatu eta botiletan sartzeko sasoia helduko baita.

ZORIONAGURRAKZORIONAGURRAKZORION

EIDER

Zorionak azaroaren 14an zure urtebete-tzea izango delako. Kresalezko muxuak Mutrikutik Ramonita, Arrate, Jon eta Bal-daren partez.

MIKEL

Azaroak 20an 6 urte!!!! Zorionak gure etxeko mutil haundiari, etxeko denon partez.

MAREN

Etxeko sorgintxoak hazten doa! azaroaren 14an 7 urte bete dituzu. Ama, aita eta Enararen partez muxuak eta Zorionak.

AIUR

Ondo pasa genuen azaroaren 13an, zorionak danon partez batez ere Andde eta Xubanek.

IZADI

Azaroaren 21ean 4 urte! Muxuak etxeko danon partez. Zorionak!

MILA

Zorionak amatxo! matxe matxe zaitxugulako. Muxuak.

NEREA

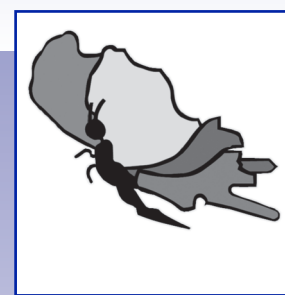
Zeu danokin akordatzan zarenez... abenduko partez Zorionak!

Mª LUISA

Zorionak etxeko denon partez. Ondo ospatu zure eguna.

AGURTZANE

Zorionak amona eta muxuak zure biloben partez.

KALAPUTXI

Zorionak hamai-kagarrenean ere! Kriak krisi eutsi hegaldiari!

RAIKETAK S.L.
SAGARMIÑA

Hondartza 3-4, behea
31 postakutxa
20820 DEBA
Tel. eta faxa: 943 192 249
Mob. 629 639 685
629 641 940
sagarmina@sagarmina.com
www.sagarmina.com

**KALBAIXO
JATETXEA**

TELEFONOAK:
943 60 32 56
943 60 30 16
MUTRIKU

Ntra. Sra.
de Begoña
EHORZKETA

Iriagirre z/g

Tel.: 646 351 352 - 943 60 47 78
943 20 10 95 (24 ordu)

1947an Ziriako Andonegiren "Egizko maitasuna" taularatu zuten antzezle eta laguntzaileak.

Goitik eta ezkerretik hasita:

Lehen lerroan: Gotzon Odriozola / Ramonita Agirregomezkorta / Jesus Arkotxa / Pepita Larrañaga / Purita Lekube / Pedro Odriozola / Juan Jose Egia / Juan Mari Azkue / Antonio Alberdi / Eli Andonegi.

Bigarren lerroan: Jesus Barrenetxea / ... (haurra) / Alberto Motriko / Enkarnita Ruiz / Alfredo Azkue / Anizeta Andonegi / Koro Egurbide / Mari Tere Txurruka / Enkarnita Uranga / Juanito Mendizabal.

Hirugarren lerroan: Maria Lekube / Ziriako Andonegi / ? /

ANSORREGI

Oinetakoak

Erdiko kale, 9 - 943 60 33 42

IÑIGOBELÉN
konde 3 - tfnoa. 943603701

argazki lanak
erretoke digitala
diseinu grafikoa
fotokopiak zuribeltzean/koloretan

euskal preso eta iheslariak etxera

ZAINTZAKO BOTIKAK**AZAROA: Gaueko 10ak arte.**

12tik 15era Burgoa
 16tik 18ra Zalduegi
 (zapatu goizean Otxagabia)
 19tik 22ra Apraiz
 23tik 25era Otxagabia
 26tik 29ra Zalduegi
 30ean Burgoa

ABENDUA: Gaueko 10ak arte.

1 eta 2 Burgoa
 (zapatu goizian Apraiz)
 3tik 6ra Otxagabia
 7tik 9ra Apraiz
 10etik 13ra Burgoa
 14tik 16ra Zalduegi
 (zapatu goizian Otxagabia)
 17tik 20ra Apraiz
 21etik 23ra Otxagabia
 24tik 27ra Zalduegi
 28tik 30era Burgoa
 (zapatu goizian Apraiz)
 31 Otxagabia

Gaueko 10etatik aurrera
ELGOIBARREN
 ikus 4. orrialdea

HITZALDIA

Debemen, Udala eta Nekazaritza mahaia
antolatuta

Azaroak 15, 19:00etan, Zabielen

Slow Food mugimendua.

Hizlaria: Jose Manuel Garmendia.

ABENDUROCK 2012!!

kontzertu danak 23:00tan

Abenduak 7

Mobydick, Bodegoian

Abenduak 14

The Romantics, Goitibeheran

Abenduak 21

Andrakan, Gaztetxian

Abenduak 22

MRK gaua, Gaztetxian

Abenduak 28

Bitter honey, Zubiaramen

Antolatzailea MRK

MENDI IRTEERAK**AZAROAK 18**

ZIORDIA - BARGAGAIN
- ALTSASU

ABENDUAK 16

LEKEITIO
ZEHARKALDIA ETA
MUTRIKUKO INGU-
RUAK EZAGUTUZ.

Abenduak 13, 19:00etan Zabielen

HITZALDIA:

HONDAKINAK BADUTE
IRTENBIDEA: ZERO ZABOR

Gipuzkoa 0 Zaborren eskutik.

opari barruan ... zure
edertasunaren dizdirak,
guap@!

.....

Domingo Ibaibarniaga, 3 - 20830 MUTRIKU
apain@apain.net - Tlf.: 943 60 42 29

apain

estetika · fisioterapia

ez ahaztu
gure opari
txartelak

PERSONAL TRAINER

zure neurriko
entrenatzailea

goxatu zure azala,
gure tratamenduekin

* ANTZERKIAZ BLAI 2012 *

**GOIZEKO
IZARRA**
antzerki taldea

Azaroak 17, zapatua
Asaba Zaharraren Oihartzuna
Arizan taldea
20:00etan, Zabil Kultur Etxean
Sarrera: 3 € (egunean bertan)

Azaroak 18, domeka
Arrain Herriaren Memoria Galdua
(umeentzat)
Zirikatu Bul taldea
18:00etan, Zabil Kultur Etxean
Sarrera: doan

Azaroak 23, barikua
Kafe Antzerkia
Euskaldun erdaldun eta
Nolako Peru halako Mari
Goizeko Izarra taldea
Zubiaram, Zubixa, Loretxu, Bodegoia eta Subeltz
tabernetan, 23:00etatik aurrera

Azaroak 25, domeka
Ziriako Andonegiren zenbait obra
Goizeko Izarra taldea
19:30ean, Zabil Kultur Etxean
Sarrera: 3 € (egunean bertan)